

Aýaklylar

Görnüş: Aýaklylar

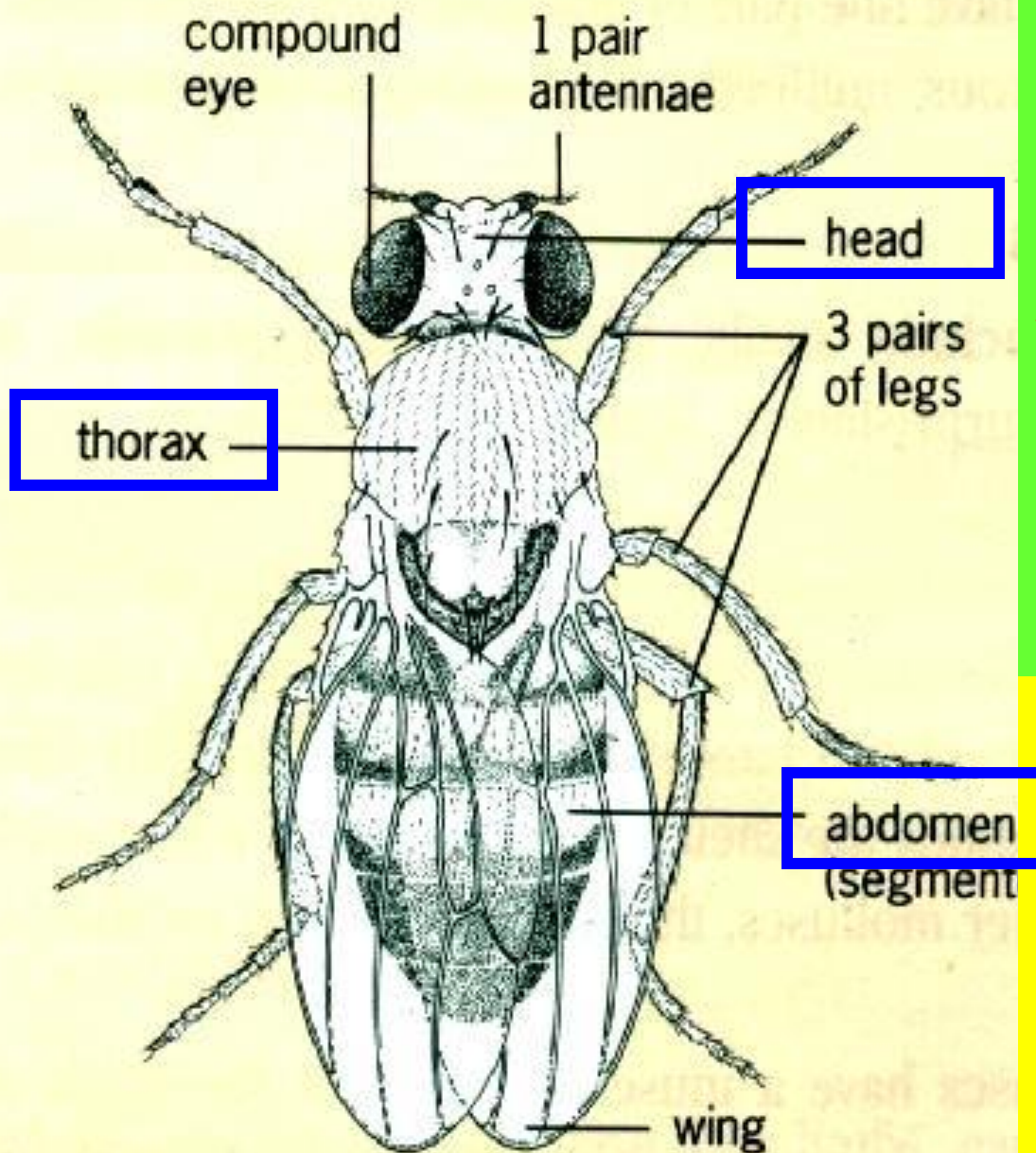
Aýaklylaryň häsiýetleri

1-Olar-da kitin bilen beloklar-dan ýasalan kyn daşky skletlary bar

Daşky sklet

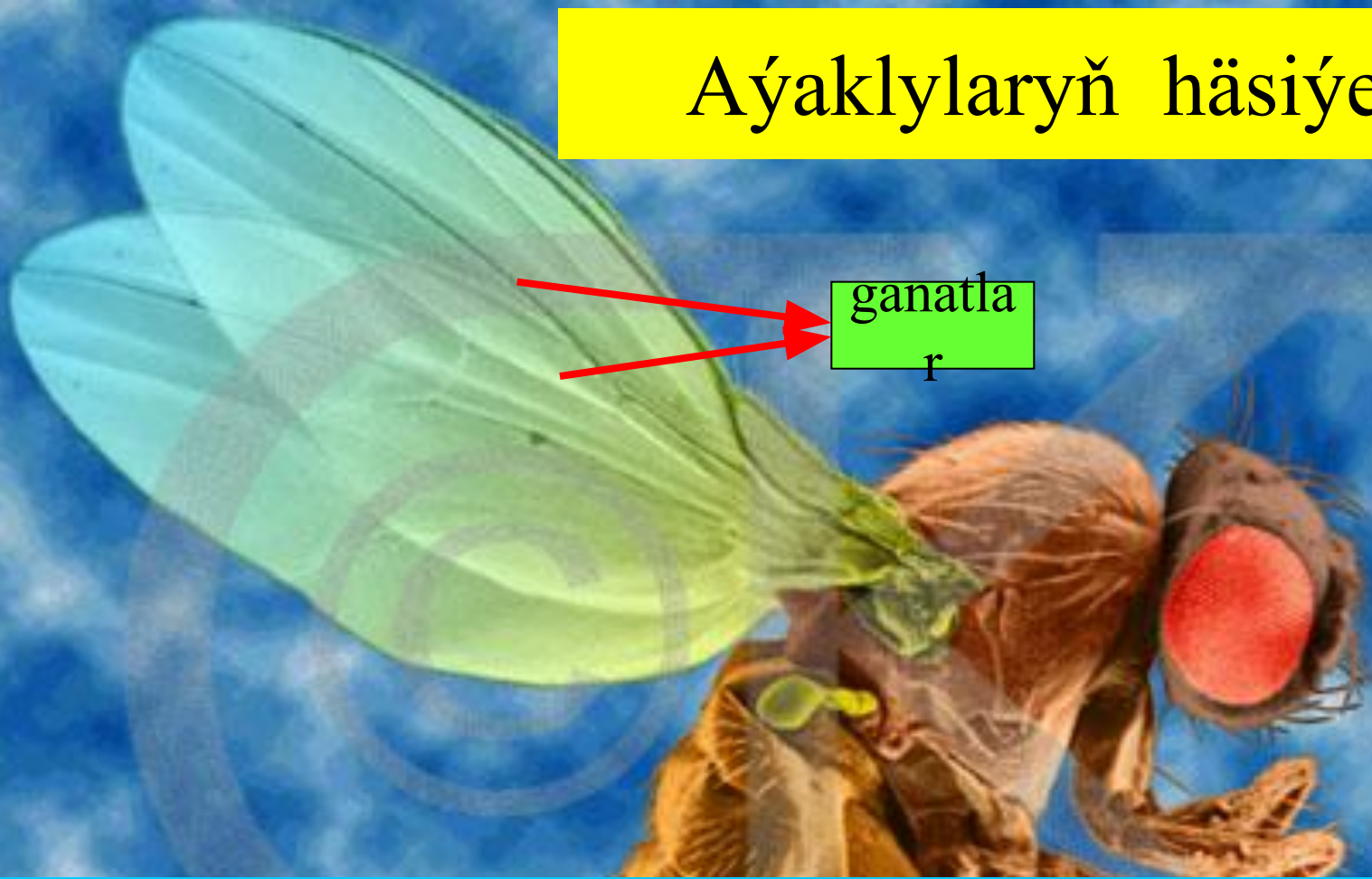

2-Olaryň göwresi
3 bölümden
ybarat:kelle,kükr
ek kapasasy we
garyn.

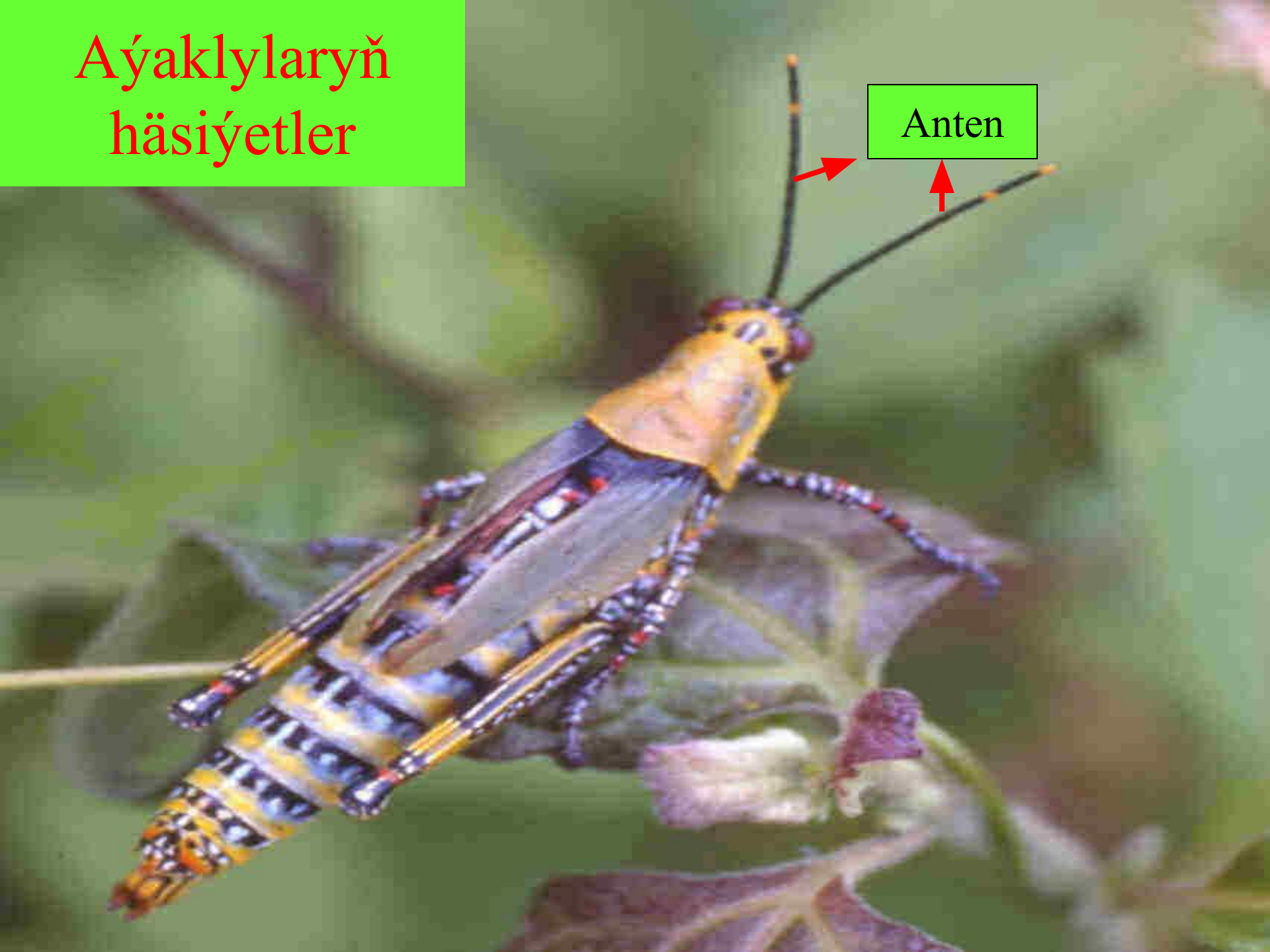
Aýaklylaryň
göwresiniň
bölekleri.

Aýaklylaryň häsiýetleri

3-Käbir aýaklylar uçup bilýär sebäbi olarda kükrek kapasasyndan başlaýan goşa ganaty bar.

Aýaklylaryň häsiýetler

Anten

Aýaklylaryň häsiýetleri

5-Aýaklylar haywanlar maşgala-sasynyň iň uly

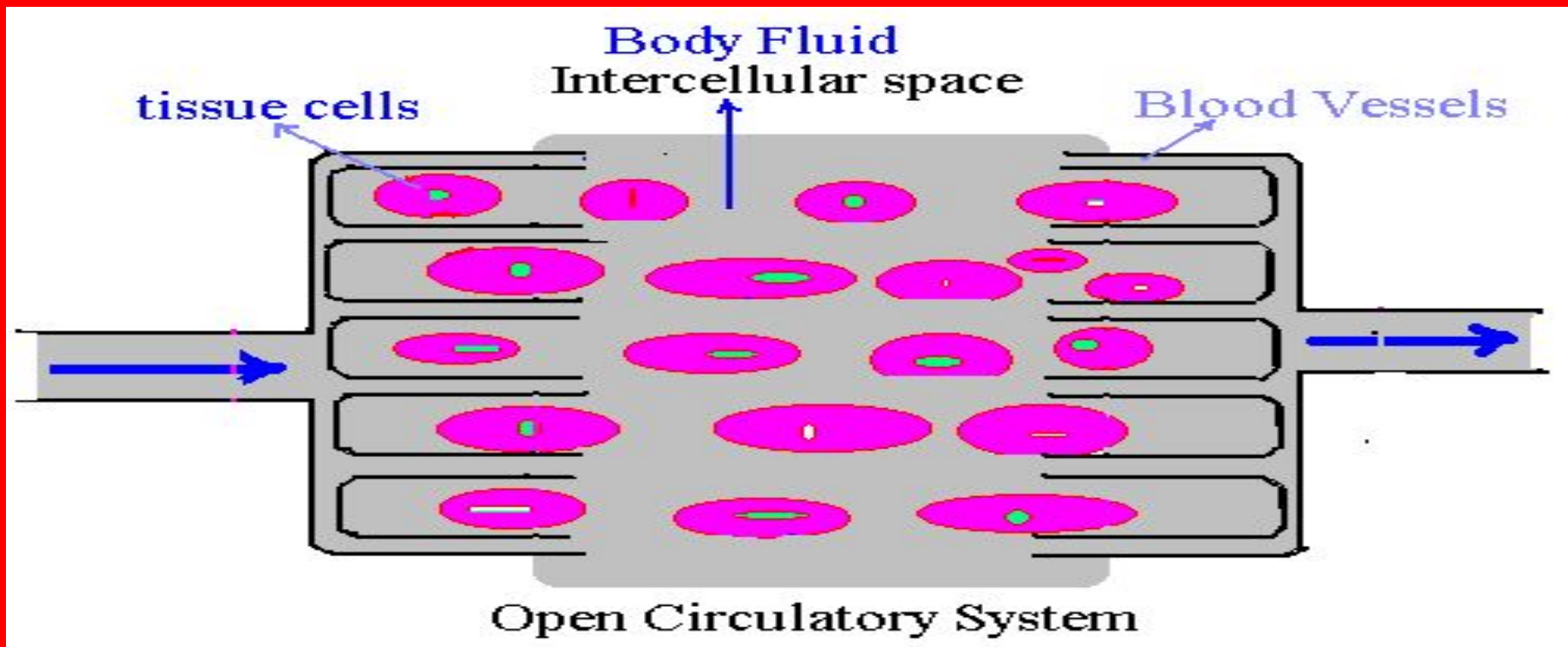
Dem alyşy

Suw-da ýaşayan aýaklylar
tüýleri bilen dem
alýarlar. (*leňňeç*)

Gan aýlanyş

- Aýaklylarda **açyk gan aýlanyş** sistemalary bar.

Köpelişi

Aýaklylar jynssyz köpelyärler.
Içki hamylalyk bolýar.

Aýaklylaryň bölünüşi

- Leňňeç (Leňňeçşekilliler klasasy))
- Möý şekilliler (Möýşekilliler klasasy)
- Mör-möjekler (Mör-möjekler klasasy)
- Kyrkaýaklylar (Bir jübüt aýaklylar klasasy)
- Müňaýaklylar (Iki jübüt aýaklylar klasasy)

Leñneç şekilliler

Leňņeç şekilliler

- Olar okeanlarda we eýleki suwlarda ýaşayarlar.
- Leňņeç şekillilerde olary goraýan daşky gatlaklary bolýar.
- Olar-da kelle
kükrek kapasasy
we garyn

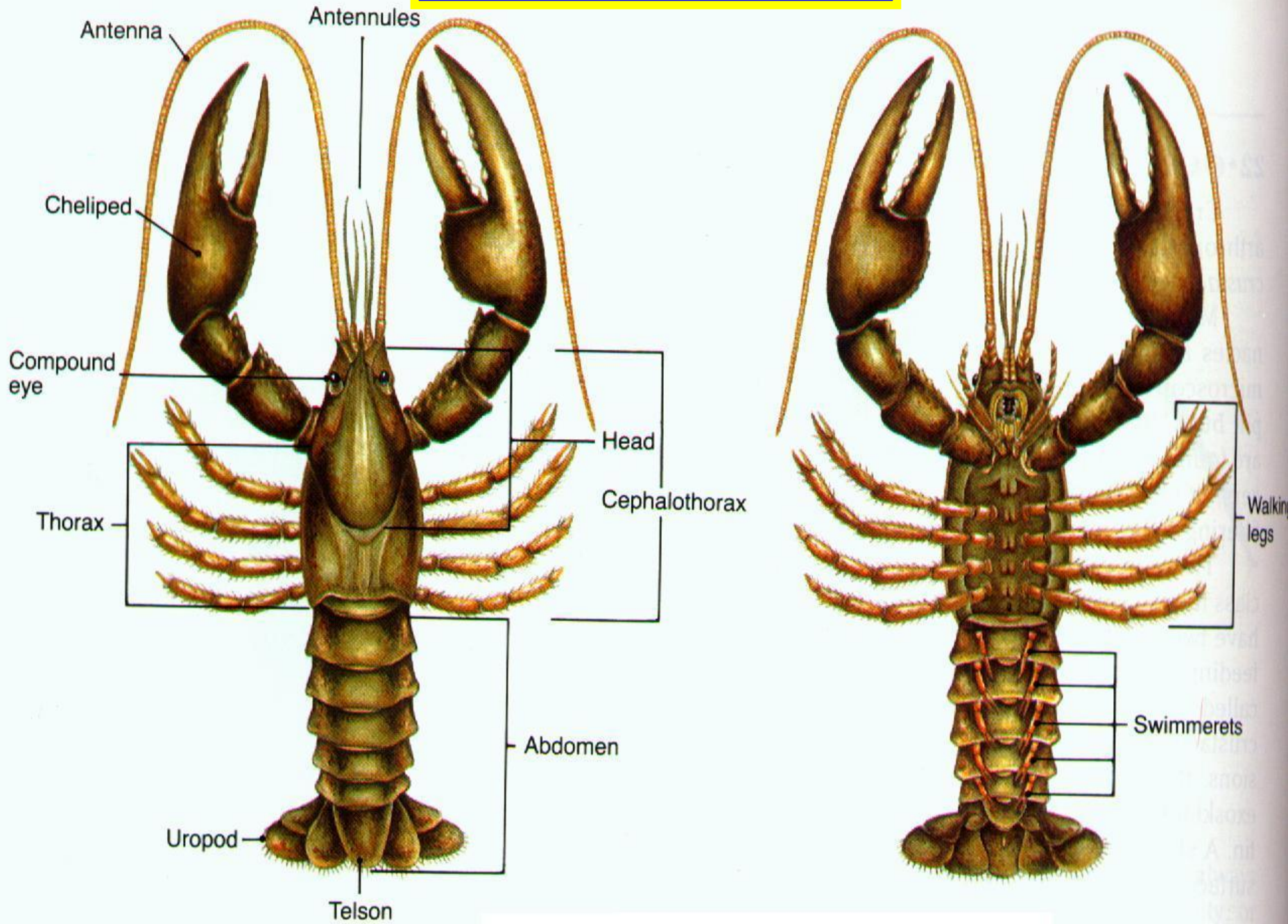

Leňņeç şekilliler

- Olar žabralar arkaly dem alýarlar.
- Olaryň köpüsi mikraskopikdirler.

Leňneç şekillilerin düzimi

Leñņeç

Leñneç

Omar

Kriwetka

Suw büresi

Köpelişi

- Leññeç şekilliler gabyklaryny çalyşýarlar. Bu hadysa gabyk çalyşma diýilýär.
- Haçan-da aýal gabygyny çalyşyp täze gabyk emele gelmänkä köpeliş bolup geçýär.

Gabyk alşyry

Kyrkaýaklylar

Dodakaýaklylar klasyndan

Kyrkaýaklylar

- Olaryň kellelerin-de jübit antena we zäherli penjeleri bar.

Antena

Ýüzaýaklylar

- Ýüzaýaklylar her bölegin-de jübit aýaklary bolýar. Köp Ýüzaýaklylar -da 30-35 sany jübit aýaklary bar.

Aýakla
ry

Bölekleri

Kyrkaýaklylar

- Kyrkaýaklylar gumda we garaňky ýerlerde ýaşaýarlar. Kyrkaýaklylar diňe mör-möjekden iýmitlenýärler.

Gigant kyrkaýaklylar

Müňäýaklylar

Iki jübit aýaklylar klasyndan

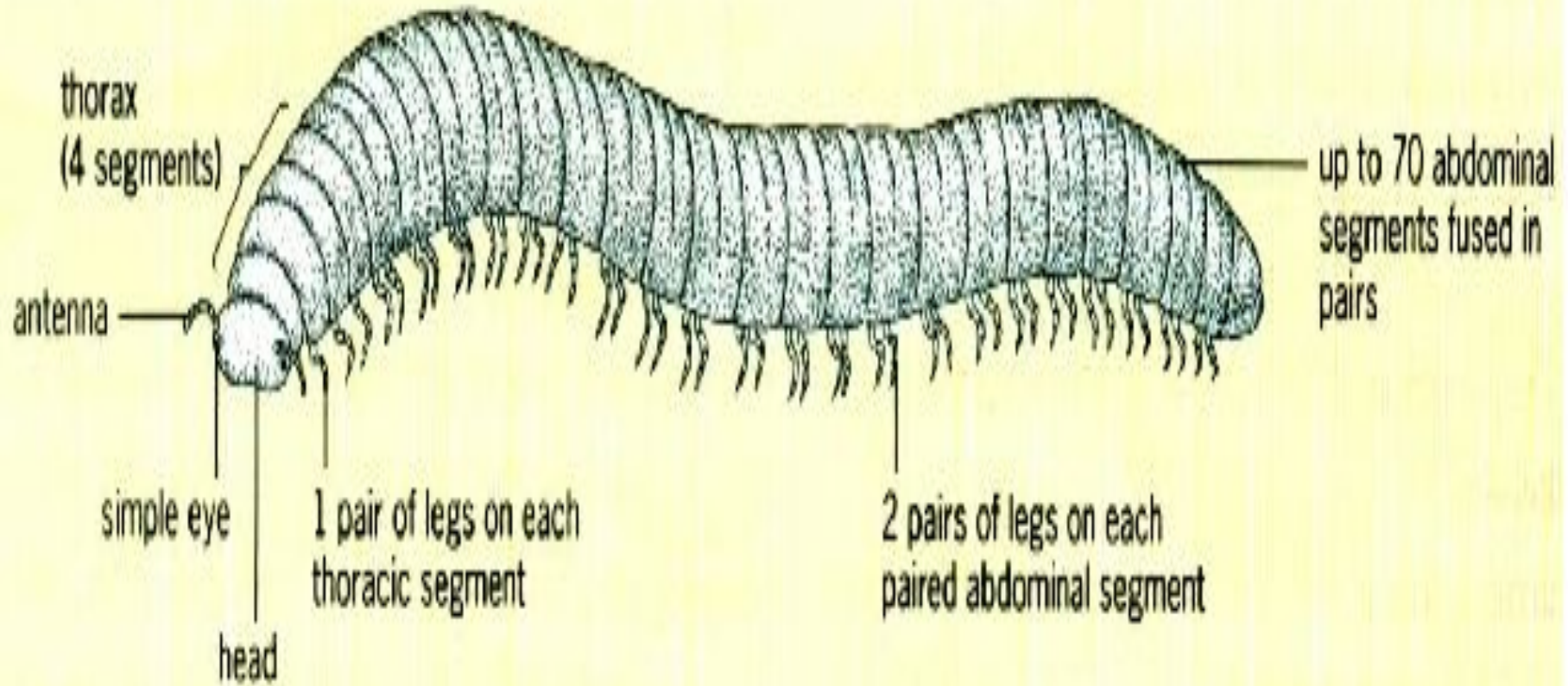

Müňaýaklylar

- Olar-da kitinden ýasalan daşky skletlary bar.

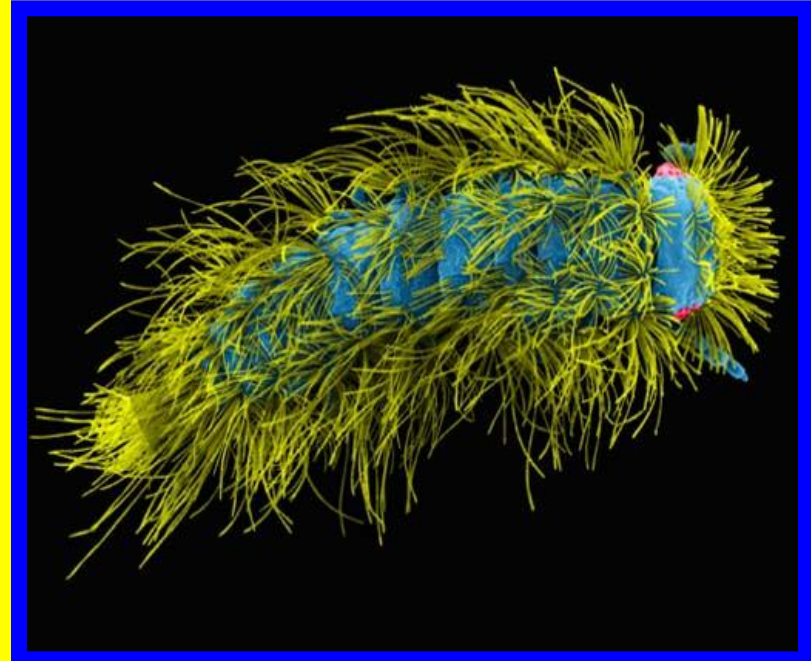

Her bölekte bir jübüt ayak bar

Müňäýaklylar

- Müňäýaklylarda kiçi antena bar.
- Müňäýaklylar esasan hem et iýmeýärler.
- Müňäýaklylar zähersizdirler..

Müňaýaklylar bilen kyrkaýaklylar
biri-birinden nähili üýtgeşik

MÜŇAÝAKLYLAR

- Her böleginde iki jübit aýak bar
- Zähersiz
- Et iýmeýärler

KYRKAÝAKLYLAR

- Her böleginde bir jübit aýak bar
- Zäherli
- Et iýýärler

Müňäýaklylar

Kyrkaýaklylar

Möý şekilliler

Möý şekilliler

Möý şekilliler klasýndan

- Olarda sekiz jübüt aýak bar.
- Köp araçhinds gumda ýaşayar-lar.

Möý şekilliler

- Olar-da antenna ýok.
- Olar-da zäherli penjeleri bar we olaryň käbirleri zäherlidirler.

Bir jübit aýaklylar görnüşi

Möý şekillilerin görnüşi şulara bölünýär.

- Möý
- Leňneç
- Garynjalar
- Sakyrta

Möýler

- Möýler et iýýärler.
- Olar awlaryndaky zäherleri püskürtmek arkaly öldürýärler.

MÖÝ

- Olar ýüpek sapak ulanyp kerp ýasaýarlar.
- Olar üýtgeşik situasiýalar üçin üýtgeşik ýüpekleri ulanýarlar.

Möý

- Olaryň käbirleri suwuň aşagynda ýaşaýarlar.
- Olaryň çakyslary agyryly bolýarlar.

Möy

LEŇŇEÇ

- Olaryň geň galdyryjy göwresi iki sany eli, sekiz sany aýagy we birleşen guýrugy bar.
- Olar gury hem-de garaňky ýerlerde ýaşaýarlar.

LEŇŇEÇ

- Olar möýler hem-de mör-möjekler bilen iýmilenýärler.

LEŇŇEÇ

Garynja

- Garynjalaryň bedeni kökrek kapasasy, kelle we garyndan ybarat.
- Olar traheýa arkaly dem alýarlar.
- Köp garynjalar parasitdyralar.

Sakyrtingalar

- Sakyrtingalar parasitdirlar.
- Uly sakyrtingada dörd jübit aýagy bar.

SAKYRTGALAR

- Adamlara hemde haywanlara köp keseller sakyrtyga arkaly g

Welcome

Wonderful

World

To the

Or

Insects

Mör-möjekler

Mör-möjekler gruby

- Mör-möjekler aýaklylaryň uly bölümidir.
- Köp mör-möjekler gyşkydyrlar.
- Olar dünýäň hemme ýerinde ýaşaýarlar.

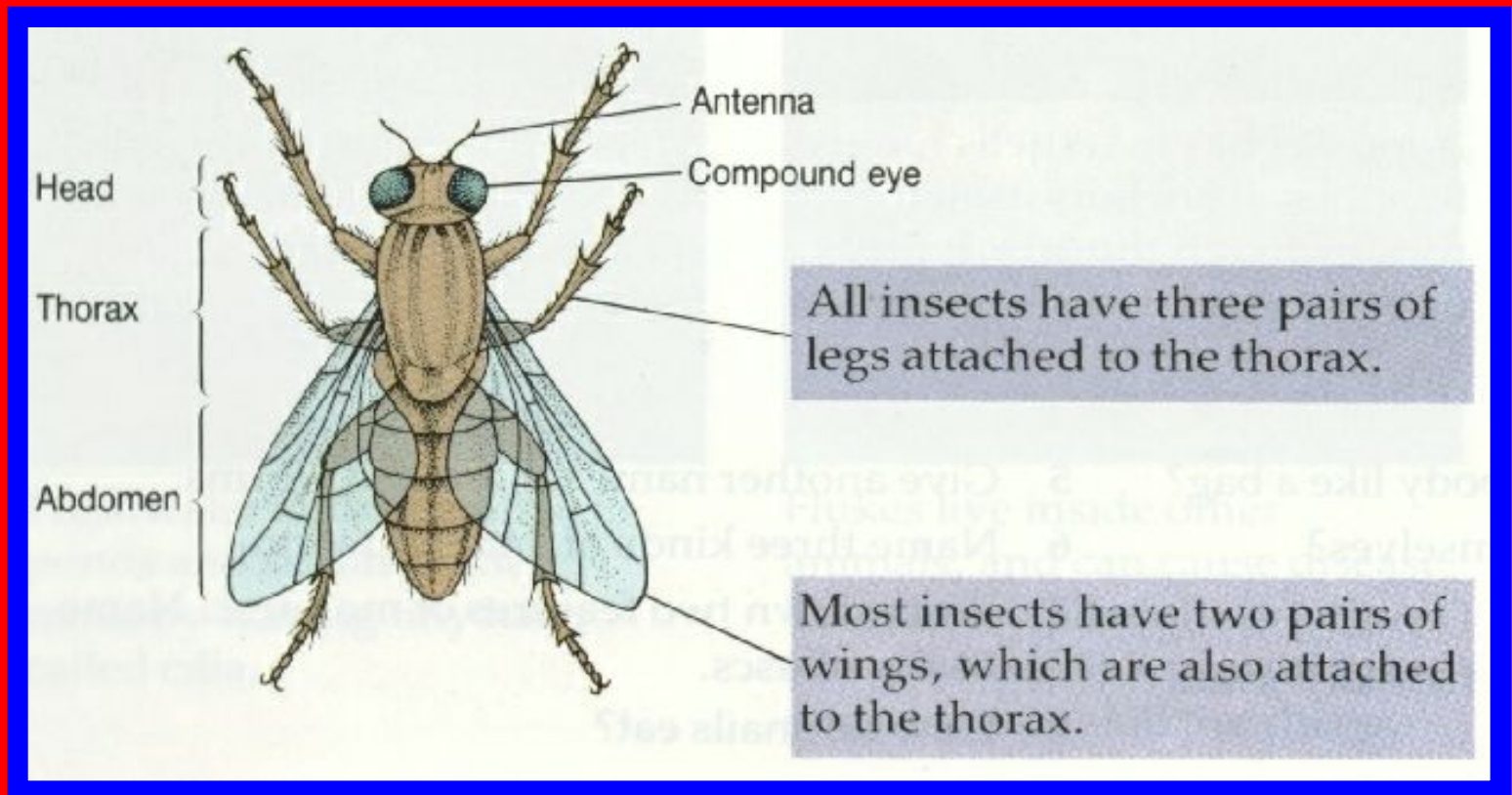
• Mör - möjeklerde üýtgeşik gurluş we üýtgeşik häsiýet bar.

MÖR-MÖJEKLER

- Mör-möjekleriň köp bilinen görnüşleri
 - Grasshopper
 - Bal ary
 - Garynja
 - Sary garynja

- Mör-möjekleriň göwresi üç topara bölünýärler.Olar: kelle, garyn we kükrek kapasasy
- Olaryň kellesinde iki sany antena bar.
- Olar-da üç jübit aýak we iki jübit ganat bar.

Mör-möjekler

- Olar trapeýalar arkaly dem alýarlar.
- Olar-da daşky gatylyk bar.

Mör-möjekleriň köpelişi

- Hemme mör-möjekler jynsly köpelyörler.
- Mör-möjekler faza köpelişi şular arkaly bolýarlar: ýumurtga, gurjajyk, kemala gelip muňa metamorfoz diýilýär.

Üýtgeşik larwealar

Metamorfozlaryň görnüşi

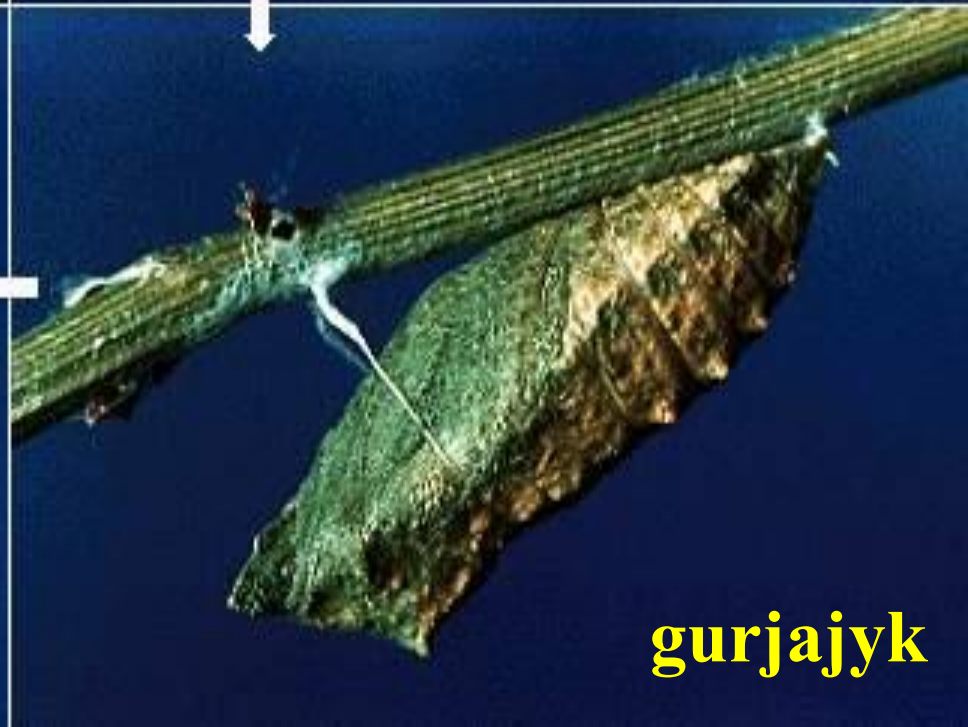
ýumurtga

Larwae

Kemala gelen

gurjajyk

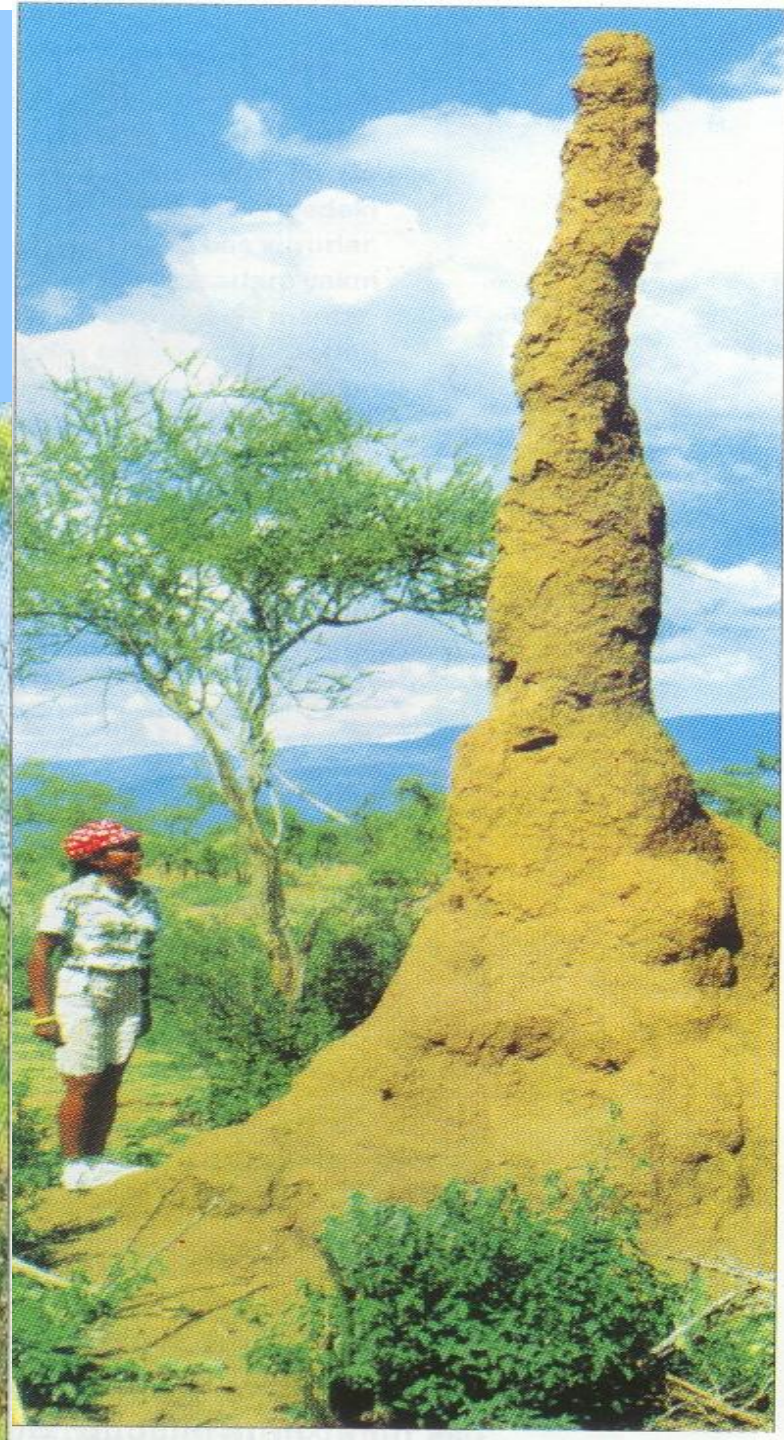

Sary garynjalar

Sary garynjalaryň guran zatlary

Garynjalar

Çekirtgeler

Teňňeganatlylar: Bu görnüş kebelekleri
öz içine alýar.

Kebelekler

Kebelekler

Käbir gyzykly mör-möjekler

